

Riktlinjer för familjehemsvård

VÄRMDÖ KOMMUN

1(49)

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Innehållsförteckning

1 ÖVERGRIPANDE INFORMATION	7
1.1 Inledning	7
1.2 Riktlinjernas syfte och innehåll	7
1.3 Definition.....	7
2 SOCIALNÄMNDENS ÖVERGRIPANDE ANSVAR.....	8
2.1 Dokumentation.....	8
2.2 Dokumentation av uppdragstagare	8
2.3 Partsinsyn	8
2.4 God vård	8
2.5 Tillgång till familjehem	9
3 INFÖR PLACERING.....	9
3.1 Utredning enligt 11 kap 1 § SoL.....	9
3.2 Förberedelse inför en placering	10
3.2.1 Information till barnet eller den unge	10
3.2.2 Barnets skolgång.....	11
3.2.3 Barn med skyddade personuppgifter	11
3.3 Förberedelse och information till vårdnadshavare.....	11
3.3.1 Krisstöd i inledningsskedet.....	12
3.3.2 Information till vårdnadshavare i inledningsskedet	12
3.4 Placeringsformer	12
3.4.1 Placering enligt LSS	12
3.4.2 Privatplacering.....	13

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

3.4.3 Rekryterat familjehem/ Nätverkshem	13
3.4.4 Konsulentstödda familjehem	13
3.5 Placeringar över nationsgränser	14
3.5.1 Placering i annat land.....	14
3.5.2 Mottagande av placerat barn från annat land	14
3.5.3 Flyktingbarn.....	15
4 FAMILJEHEM.....	15
4.1 Val av familjehem	15
4.2 Familjehemsutredning (gäller också jourhem)	16
4.2.2 Utredningens innehåll	16
4.2.3 Formellt godkänt familjehem.....	18
4.2.4 Säkerhetstänkande vid rekryteringen av familjehem	18
4.3 Utredning av annan nämnd och samråd med annan kommun	18
4.4 Avtal	19
4.4.1 Försäkringar.....	19
4.5 Omkostnad och Arvode	20
4.6 Familjehemmets sociala förmåner från försäkringskassan	20
4.7 Andra ersättningar, barnpension och barnets sparpengar.....	21
4.8 Information till familjehemmet och sekretess	21
4.9 Råd, stöd och hjälp till familjehemmet (gäller även jourhem)	22
5 BARNET ELLER DEN UNGE	22
5.1 Barnets rätt till delaktighet	22
5.2 Barns rätt till integritet och men prövning	23
6 FORMELLA BESTÄMMELSER VID PLACERING AV BARN OCH UNGA.....	24
6.1 Samtycke till vård	24

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

6.2 Återkallat samtycke	24
6.3 Vård med LVU trots samtycke	24
6.4 Vårdplan	24
6.5 Genomförandeplan.....	25
6.5.1 Genomförandeplan vid akuta placeringar eller omplaceringar	27
7 FÖLJA VÅRDEN	27
7.1 Hälsa och hälsokontroller	28
7.2 Utveckling och socialt beteende	28
7.3 Följa barnets skolgång	28
7.4 Socialsekreterarens kontakt med barnet.....	28
7.5 Samtal med barnet eller den unge	29
7.5.1 Samtal med familjehemsföräldrarna	29
7.5.2 Samtal med vårdnadshavare	30
7.6 Misstanke om att barnet far illa i familjehemmet	30
7.7 Ytterligare insatser.....	30
8 ÖVERVÄGANDE OCH/ELLER OMRÖVNING.....	31
8.1 Övervägande	31
8.2 Omprövning av vården	32
8.2.1 Omprövningens innehåll.....	32
9 VÅRDNADSHAVARE ELLER FÖRÄLDER.....	33
9.1 Vårdnadshavares ställning	33
9.1.1 Placering med stöd av SoL	33
9.1.2 Placering med stöd av LVU	34
9.2 Råd, stöd och annan hjälp till föräldrarna	34

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

10 UMGÄNGE	35
10.1 Umgängesbegränsning enligt LVU	36
10.2 Hemlighållande av vistelseort	37
10.3 Flyttningsförbud	37
11 VÅRDNADSÖVERFLYTTNING OCH ADOPTION	38
11.1 Vårdnadsöverflyttning	38
11.2 Adoption av familjehemsplacerade barn	39
12 ANSVARSFÖRDELNING OCH SAMVERKAN	39
12.1 En vårdnadshavare samtycker till insatser för barnet.....	39
12.2 Samverkan kring utbildning och hälsa.....	40
12.3 Planering av kontakter med förskola/skola	40
12.4 Kostnadsansvar mellan skola och socialtjänst	41
13 RISKER OCH MISSFÖRHÅLLANDEN	41
13.1 Socialnämndens ansvar	41
13.2 Förebygga risker och missförhållanden för placerade barn	42
13.3 Åtgärder vid misstänkta eller konstaterade missförhållanden.....	42
14 OMPLACERING OCH ÖVERFLYTT TILL ANNAN KOMMUN	44
14.1 Omplacering	44
14.2 Överflyttning av placerat barn eller ungdom till annan kommun	44
15 VÅRDENS UPPHÖRANDE	45
15.1 Frivilliga placeringar	45

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

15.2 Vård enligt LVU	45
15.3 Planering inför vårdens upphörande	46
15.4 Socialnämndens ansvar efter avslutad vård	46
15.5 Uppföljning med och utan samtycke efter avslutad vård	47
16 ÖVRIGT	48
16.1 Yttrande till passmyndighet	48
16.2 Barnets akt	48
16.3 Övrig information att känna till.....	48
BILAGA.....	49

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

1 ÖVERGRIPANDE INFORMATION

1.1 Inledning

I sin verksamhet för barn och unga ska socialtjänsten särskilt uppmärksamma barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt (5 kap 1 § SoL). Socialtjänsten ska i nära samarbete med hemmen sörja för att de barn som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det stöd de är i behov av. För de barn eller unga som behöver vård utom hemmet är kommunen skyldig att erbjuda vård antingen i hem för vård eller boende (HVB) eller i familjehem (6 kap 1, 2 §§ SoL).

Familjehemsvård är idag den vanligaste vårdformen för barn och unga, men den kan inte ersätta institutionsvård för barn och ungdomar som behöver särskilt hög omhändertagandegrad och professionellt inriktad vård och behandling. Vid val av vårdform ska i varje enskilt fall prövas vilken vård som är lämpligast.

1.2 Riktlinjernas syfte och innehåll

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa en rättssäker handläggning för barn som placeras utom hemmet i familjehem utifrån lagstiftarens krav på socialnämnden om att erbjuda god vård. Riktlinjerna omfattar barn och unga som är placerade i familjehem med stöd av SoL (Socialtjänstlagen), LVU (Lagen om särskilda bestämmelser för vård för unga) samt LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Riktlinjerna utgår från lagar, föreskrifter och allmänna råd samt socialstyrelsens handböcker *Barn och unga i familjehem och HVB* samt *Placerade barns skolgång och hälsa*.

Enligt 3 kap 3 § a SoL ska socialnämnden se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom den sociala barn- och ungdomsvården. I regeringens proposition 2012:13 uttrycks att detta särskilt gäller barn i samhällsvård. Socialstyrelsen har tagit fram föreskrifter (SOSFS 2012:11) som ålägger socialnämnden att ta fram rutiner hur vården av barn och unga ska planeras och följas för att missförhållanden ska upptäckas i ett tidigt skede.

1.3 Definition

Familjehemsplacerade barn omfattas av följande målgrupper ”barn som vistas i familjehem antingen med stöd av beslut om vård enligt SoL, LSS eller LVU eller genom ett medgivande om privatplacering enligt SoL (6 kap. 6 § 1 st SoL)”.

När socialnämnden beslutar om vård medger nämnden samtidigt att barnet får tas

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

emot i familjehemmet, som förutsätts vara noggrant utrett, utbildat och godkänt för det enskilda barnet

2 SOCIALNÄMNDENS ÖVERGRIPANDE ANSVAR

2.1 Dokumentation

Nya föreskrifter och allmänna råd kring handläggning och dokumentation kommer under hösten 2014, nedanstående stycke tar upp de väsentligaste ändringarna.

*Handlingar som upprättas ska **begränsas** till att innehålla uppgifter som bedöms vara tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga i förhållande till vad saken gäller.*

Journalanteckningar och andra handlingar som upprättas och som hör till den enskildes personakt, ska vara väl strukturerade och tydligt utformade. Begrepp som används i dokumentationen ska så långt som möjligt vara entydiga.

Av de upprättade handlingarna ska det framgå vad som är faktiska omständigheter och händelser av betydelse och vad som är bedömningar.

2.2 Dokumentation av uppdragstagare

När personer anmäler att de är intresserade av uppdrag som familjehem ska uppgifter om födelsedata, familjesammansättning och adress förvaras i pärm eller uppdragstagarregister. En familjehemsakt upprättas när en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inleds om familjens lämplighet som familjehem. Uppgifter för nämndens bedömning dokumenteras fortlöpande i journal.

2.3 Partsinsyn

Vårdnadshavare samt unga över 15 år är part i ärendet och har rätt att ta del av allt beslutsunderlag. Även unga under 15 år, beroende på ålder och mognad, kan delges uppgifter som framkommit under familjehemsutredningen. En bedömning behöver göras i det enskilda fallet hur och på vilket sätt information ska delges. Uppgifter som kan tala emot familjehemmet bör redovisas för vårdnadshavare och den unge (JO 2002/03 s 210)

2.4 God vård

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård (6 kap 1 § 2st SoL). Enligt 6 kap 1 § FB har alla barn rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. De får inte utsättas för kroppslig

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

bestraffning eller annan kränkande behandling. Trygghet innebär att leva under stabila förhållanden och för barn och unga som är placerade i familjehem innebär det att vården präglas av stabilitet och förutsägbarhet. I regeringens proposition 2012:13 påtalas att vården för barn och unga ska vara säker, vilket innebär att socialnämnden har ansvar för att motverka övergrepp och allvarlig försummelse samt att det ska finnas system och rutiner för uppföljning, samverkan kring trygghet och säkerhet och att socialnämndens handläggning ska vara rättssäker.

Målet med vården och särskilda insatser ska framgå av vårdplanen och i genomförandeplanen ska de särskilda insatserna beskrivas samt när och hur de ska genomföras. Vården ska präglas av kontinuitet och barnet eller den unge ska så långt som möjligt få upprätthålla kontakten med hemmiljön och utslussning från familjehemmet ska ske succesivt. Grundprinciperna i BBIC (Barns behov i centrum) ska prägla arbetet med att följa upp vården och utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska utgöra underlaget för uppföljning och planering. En av BBIC:s grundprinciper är att alla barn ska ha likvärdiga möjligheter. Familjehemsplacerade barn kan behöva förstärkningar på olika områden för att de ska uppnå likvärdiga möjligheter med andra barn.

2.5 Tillgång till familjehem

Socialnämnden har enligt 6 kap 2 § SoL ansvar för att det finns tillgång till familjehem. I 3 kap 1 § SOSFS 2012:11 anges att socialnämnden ska kartlägga och analysera behovet av familjehem och utifrån kartläggningen planera och säkerställa tillgång till vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglas av kontinuitet.

Vägledning för medgivandeutredning kan hämtas från socialstyrelsesens föreskrifter och allmänna råd. Hur omfattande utredningen ska vara får bedömas från fall till fall.

3 INFÖR PLACERING

3.1 Utredning enligt 11 kap 1 § SoL

En utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska alltid föreligga vid placering i familjehem. När det står klart att utredningen kommer att avslutas med förslag om vård utanför det egna hemmet behöver alltid barnets eller den unges behov av hälso- och sjukvård och utbildning ingå som en del av utredningen. Utredningen behöver också innehålla en redogörelse kring överväganden som gjorts för att placera barnet hos en anhörig eller annan närstående enligt 6 kap 5 § SoL.

Om beslutet gäller vård av ett barn ska beslutsunderlaget även innehålla en

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

redogörelse för vilka överväganden som har gjorts i fråga om möjligheten att placera barnet hos en anhörig eller hos någon annan närstående i enlighet med 6 kap 5 § Socialtjänstlagen (5 kap 1 § SOSFS 2012:11).

3.2 Förberedelse inför en placering

Alla barn och unga ska ha en färdigskriven vårdplan innan placeringen. Vårdnadshavare och unga över 15 år ska ha haft möjlighet att samtycka till vården och den ska som regel vara underskriven av unga över 15 år samt vårdnadshavare. Det finns inga uttryckliga krav på att samtycket ska vara underskrivet. Det är dock viktigt att försäkra sig om att vårdnadshavare och den unge samtyckt till hela vården då det är av betydelse för den enskildes rättssäkerhet.

3.2.1 Information till barnet eller den unge

I samband med att barn eller unga placeras i familjehem ska det så långt som möjligt planeras för att minimera skaderisken för barnet. BBIC:s placeringsinformation ska fyllas i samma dag som beslut om placering verkställs. Barnet har rätt till relevant information om vad som händer, nästa steg i processen, när det ska få träffa hemmet och hur kontakten med föräldrarna ska se ut. De behöver också få veta om de kommer att gå kvar i sin skola/förskola alternativt informeras om att de ska börja ny skola. Barnet eller den unge behöver också få information om att vuxna kommer att samarbeta kring dem och att de själva är viktiga aktörer och få möjlighet att vara delaktiga i genomförandeplanen. Det betyder konkret att barnets uppfattningar ska kunna påverka innehållet i planen och att barnet eller den unge betraktar genomförandeplanen som "min plan". Det är viktigt att ta reda på så mycket som möjligt om barnets behov och vanor innan placeringen.

Barnet eller den unge ska informeras om hur ett familjehem ska vara och fungera och vad barnet kan förvänta sig. Det kan vara en viktig skyddande faktor för missförhållanden och som medför att barnet berättar om det inte fungerar i familjehemmet som det är sagt. Det är viktigt att en inskolning görs i familjehemmet och om det är möjligt att föräldrar bjuds in att delta. Det är oerhört svårt och smärtsamt för små barn i förskoleåldern att separeras från sina föräldrar och om anknytningen varit otrygg är det ytterligare en försvårande omständighet. Små barns separationsreaktioner behöver beaktas och noggrant planeras. Ett gosdjur eller en filt med välkänd lukt kan vara till stor tröst för barnet i övergången.

Barnet eller den unge behöver också få veta hur de första kontakterna med hemmet ska gå till, vem som följer med till hemmet första gången, hur och när själva placeringen inleds, vilka personliga saker barnet ska ha med sig etc.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

I en situation där barnet ska placeras är det viktigt att ge akt på att barnets rättigheter att få komma till tals. Synpunkter som de lämnar kring situationen ska dokumenteras och så långt som möjligt ska barnets uppfattningar beaktas.

3.2.2 Barnets skolgång

Forskning visar att en lyckad skolgång är den största enskilda faktorn som är avgörande för hur barn och unga får det senare i livet. För barn och unga som är placerade i samhällsvård är skolframgång oerhört viktigt. I samband med placeringen av ett barn eller ungdom ska handläggare informera utbildningsnämnden/skolan i Värmdö om att barnet eller den unge lämnar skolan och vart denne ska flytta. Handläggare behöver informera den nya kommunen dit barnet flyttar för att de ska kunna förbereda sig att ta emot barnet eller den unge i förskola/skolan. Avbrott i förskola/skola är en riskfaktor för framtida ogynnsam utveckling varför handläggare behöver prioritera att barnet kommer i gång i förskola/skola.

Handläggare behöver försäkra sig om att all information från den förskola/skola som barnet eller den unge tidigare gått i har nått den nya skolan. BBIC:s konsultationsdokument kan användas för att föra över information i samband med inskrivning och första möte med skolan, familjehemmet, barnet, föräldrarna och handläggare. Om barnet eller den unge har särskilda behov i skolan utifrån sociala eller psykologiska behov ska socialnämnden beakta dessa och se till att barnet eller den unge får det stöd denne behöver. Socialnämnden är inte ansvarig för att tillsätta pedagogiska resurser i form av en assistent till skolan. (se Bilaga 1)

Om barnet eller den unges skolgång varit eftersatt behöver den nya skolan kartlägga barnets kunskapsutveckling

3.2.3 Barn med skyddade personuppgifter

Om barnet har skyddade personuppgifter eller är placerad enligt LVU och socialnämnden fattat beslut om att hemlighålla vistelseadressen med stöd av 14 § LVU ska handläggare följa särskild rutin för hanteringen och tillvägagångssätt kring placeringen. Exempelvis går all kontakt mellan skolorna genom handläggaren och handläggaren ska kontrollera att all information kring uppgifter dit barnet flyttar tas bort från dokumentationen. Barnets säkerhet går före lättillgänglighet att hitta adressen.

3.3 Förberedelse och information till vårdnadshavare

Vårdnadshavare och/eller föräldrar till barnet behöver vara informerade om

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

familjehemsutredningen och om det är möjligt träffa det tilltänkta familjehemmet innan placeringen. Det kan vara till stor hjälp för barnet om föräldrar/vårdnadshavare kan trygga barnet och godkänna det tilltänkta familjehemmet.

3.3.1 Krisstöd i inledningsskedet

Det är viktigt att vid placeringar av barn vara lyhörd för att barnets vårdnadshavare är i kris vilket innebär svårigheter att hantera vardagen och ta in information. Forskning har visat att ett begränsat krisstöd under en period kan underlätta för vårdnadshavarna att ta till sig information och bli delaktiga i barnets placering, exempelvis delta i inskolningen, ha ett fungerande umgänge samt praktiskt delta i andra göromål vad gäller barnet.

3.3.2 Information till vårdnadshavare i inledningsskedet

Det är viktigt att ge information till vårdnadshavare på olika sätt, det kan vara både muntligt och skriftligt, vid olika tidpunkter. Det är viktigt att vårdnadshavare får klart för sig förutsättningarna för vården, vilka rättigheter och vilket ansvar de kommer att ha för barnet under placeringstiden. Till exempel att de behöver ge sitt samtycke till att hämta ut mediciner, skriva under passansökan samt på vilket sätt de kan delta i barnets skolgång. Det är viktigt att informera vårdnadshavaren att denne förlorar rätten till socialförsäkringsförmåner och om skyldigheten att bidra till kommunens kostnader för vården.

3.4 Placeringsformer

Placering i familjehem kan genomföras med stöd av beslut om vård enligt 4 kap 1 § SoL då vårdnadshavare och den unge över 15 år samtycker till vården. Då samtycke saknas och en bedömning gjorts att det för barnets bästa är nödvändigt med vård utom hemmet sker vården med stöd av 2 och/eller 3 §§ LVU samt placeringsbeslut enligt 11 § LVU. Vid placeringar för barn och unga enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, görs placeringen med stöd av 9 § 8 p. LSS. Ett placeringsbeslut enligt 11 § LVU kan överklagas varför besvärshänvisning alltid ska lämnas.

3.4.1 Placering enligt LSS

Barn eller unga med funktionshinder kan erbjudas familjehemsplacering enligt 9 § LSS. I grunden har familjehem enligt LSS samma innebörd som i SoL och förbehålls barn och unga till och med avslutad gymnasieskola. Placering enligt LSS ska följas upp regelbundet genom besök och kontakter. Likaså är kommunen skyldig att erbjuda barnet och föräldrarna en individuell plan enligt LSS, med beslutade och planerade

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

åtgärder som även involverar andra huvudmän och aktörer. Om det finns behov av habilitering, hjälpmedel eller andra insatser och åtgärder där samordning krävs mellan olika huvudmän och aktörer är socialtjänsten och hälso- och sjukvården skyldig att upprätta en individuell plan enligt 2 kap 7 § SoL och 3 f § HSL om samtycke från berörda parter finns.

3.4.2 Privatplacering

I vissa fall kan en ansökan om *privatplacering* göras av vårdnadshavare som själv placerat barnet eller den unge för stadigvarande vård och fostran i ett annat hem. Socialnämnden behöver då genomföra utredning enligt 11 kap 1 § SoL för att utesluta att barnet eller den unge har ett vårdbehov. En privatplacering är en överenskommelse mellan vårdnadshavare och hemmet och vårdnadshavaren förutsätts stå för barnets försörjning och aktivt delta i barnet eller den unges fostran. För privatplacering behövs endast ett medgivande för unga upp till 18 år (6 kap 1 § 1st SoL). Socialnämnden behöver inte erbjuda stöd, följa vården eller överväga vårdnadsöverflytt vid privatplacering. Dock gäller reglerna kring flyttningsförbud enligt 24 § LVU. Om ett hem får avslag på ansökan om medgivande kan det överklagas till förvaltningsdomstol, varför besvärshänvisning ska lämnas.

Dokumentation förs som i andra ärenden. Uppgifter om det enskilda hemmet tillförs familjehemsakt och uppgifter om barnet journalförs i barnets akt.

3.4.3 Rekryterat familjehem/ Nätverkshem

Ett rekryterat hem är ett hem som kommunens handläggare rekryterat. Ibland kan det finnas hem som anmält sitt intresse vid ett tidigare tillfälle och ibland rekryteras hemmet då det är klart att ett barn eller den unge ska placeras. En placering av barnet i det egna nätverket görs på samma rättsliga grunder som i ett familjehem rekryterat av kommunen. Det är viktigt att handläggare undersöker innebörden i släkt och familj då vissa kulturer har ett vidare begrepp för familjen än vad som är traditionellt svenskt. Det kan också vara så att ansvaret för barnet eller den unge vilar på fler medlemmar i familjen/slakten utifrån tradition och kultur. Det ska alltid finnas en familjehemsutredning som grund för dessa placeringar. Familjehemsutredningen kan vara genomförd av annan kommuns nämnd alternativt i Värmdö kommun.

3.4.4 Konsulentstödda familjehem

Ibland behöver socialnämnden köpa in ett konsulentstött familjehem. Värmdö kommun har ramavtal med företag som tillhandahåller familjehem. Familjehemmet har ingått avtal med företaget varför socialnämnden ingår avtal med företaget vid köp

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

av konsulentstött familjehem. Företaget ansvarar då för utbildning, handledning och stöd till familjehemmet. Socialnämnden följer upp och har ansvar för barnet. Det är alltid viktigt att kontrollera att familjehemmet är utrett av en annan nämnd innan placering då en placering inte får göras i ett hem som inte är utrett. Registerutdrag ska alltid inhämtas för dessa hem (se vidare sid 10).

3.5 Placeringar över nationsgränser

Förutsättningarna för placering över nationsgränserna regleras genom Bryssel II-förordningen och Haagkonventionen genom 6 kap 11 a och b §§ SoL.

3.5.1 Placering i annat land

Socialnämnden får placera barn och unga i ett annat land endast om det är bäst för barnet utifrån beaktande av barnets anknytning. Placering i annat land ska endast ske undantagsvis, exempelvis om bägge föräldrarna är avlidna. Barnets inställning till den eventuella placeringen ska dokumenteras och redovisas, om barnets inställning inte kan klarläggas ska detta framgå av dokumentationen. Socialnämnden ska då göra en överenskommelse med behörig myndighet i det andra landet om att vården kan följas upp samt kontrollera att det finns kunskap om tillsyn i det tilltänka landet. Den tillsyn som finns i det andra landet ska leda till att brister som kan påverka vården upptäcks och åtgärdas.

3.5.2 Mottagande av placerat barn från annat land

Socialnämnden får enligt bestämmelserna i 6 kap 11 a § SoL godkänna att utländsk myndighet placerar ett barn i Sverige. Förhållandet i det enskilda hemmet behöver dock utredas på samma sätt som vid andra placering med vård alternativt privatplacering med medgivande. Vid placering av barn i Sverige som är längre än tre månader och då barnet eller den unga behöver uppehållstillstånd ska nämnden ansöka om det.

Enligt 5 kap 15 c § utlänningslagen (UtlL) ska socialnämnden ansöka hos migrationsverket om uppehållstillståndet. Upphållstillstånd ska gälla minst ett år. När det löper ut ska socialnämnden ansöka om permanent uppehållstillstånd för barnet eller den unge. Om barnet eller den unge inte beviljas uppehållstillstånd kan socialnämnden överklaga avslagsbeslut från migrationsverket.

Socialnämnden ansvarar inte för kostnader som kan uppstå i samband med placeringen då det är placerande myndighet som har det ansvaret. Vården ska dock förberedas och genomföras på samma sätt som vid en inhemsk placering. Om

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

förhållandena i familjehemmet ändras är socialnämnden behörig att vidta åtgärder för skydd för barnet, exempelvis omedelbart omhändertagande enligt § 6 LVU.

3.5.3 Flyktingbarn

Ensamkommande flyktingbarn utreds på samma sätt som barn som bor och lever i Sverige. När barn eller unga kommer till släktingar behöver både barnet utredas och släktingarna utredas som familjehem. Ett beslut om placering fattas på samma grunder som för andra barn. Handläggare behöver ha i åtanke att barnet eller den unge ska vidmakthålla sina relationer till anhöriga i hemlandet.

4 FAMILJEHEM

4.1 Val av familjehem

Vid val av hem inför en placering ska det alltid övervägas om en närstående kan vara familjehem till barnet eller den unge (6 kap 5 § SoL). En bedömning behöver alltid göras om förutsättningarna i det tilltänkta hemmet svarar mot de behov barnet eller den unge har. Det är viktigt att utgå från bestämmelserna i 6 kap 1 och 5 §§ SoL och att beakta;

- överväga om barnet eller den unge kan placeras i nätverket
- närhetsprincipen
- bibehållen kontakt med hemmiljön
- tillgång till lämplig skola och sjukvård behöver ses över och beaktas inför placeringen
- syskon ska om möjligt placeras i samma hem eller i ett hem i närheten
- barnets religiösa tillhörighet och värderingar

I förarbetena samt uttalande från JO 2001/02 framgår att socialnämnden i varje enskilt fall bör undersöka om barnet eller den unge kan placeras i det naturliga nätverket. JO har varit tydligt kring rekvisitet *överväga* och menar att det befintliga nätverket ska undersökas. Om någon eller flera i nätverket anmäler sitt intresse för att bli familjehem ska förutsättningarna undersökas i varje enskilt hem. Det är viktigt att tänka på vad som är det bästa för barnet och inte vad som är bäst för de vuxna. Barnet eller den unges uppfattning ska dokumenteras i underlaget för beslutet.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

4.2 Familjehemsutredning (gäller också jourhem)

Med familjehem menas ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran. Det kan också vara ett nätverkshem. Innan placering ska det tilltänkta familjehemmet utredas noggrant.

Ett barn får inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne.

Socialnämnden får inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnd. Om nämndens prövning gäller ett hem i en annan kommun, skall nämnden informera och samråda med den kommunen innan den fattar sitt beslut /.../. (6 kap 6 § SoL).

Socialstyrelsen har tagit fram föreskrifter och allmänna råd om vad en utredning om familjehem ska innehålla och hur den ska bedrivas (SOSFS 2012:11).

Bestämmelserna gäller även jourhem. Vid socialnämndens utredning om ett hem är lämpligt som familjehem ska en bedömning göras av hemmets allmänna förutsättningar för att erbjuda barn och unga vård som är trygg, säker, ändamålsenlig och präglad av kontinuitet. Dessutom ska en bedömning finnas om hemmet har förutsättningar att tillgodose det specifika barnet eller unges behov (4 kap 1 § SOSFS 2012:11).

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma förekomsten av våld mot närstående, annan brottslighet, missbruk eller annat i det tilltänka familjehemmet som kan äventyra barnets eller den unges säkerhet (4 kap 2 § SOSFS 2012:11).

4.2.2 Utredningens innehåll

Områden och vad utredningen ska innehålla:

- Familjens sammansättning, bakgrund, livssituation och levnadsvanor. Vilket innefattar tid och engagemang för uppdraget, en stabil social situation och goda inbördes relationer samt tillgång till ett stödande nätverk
- Boende och närmiljö. Om barnet eller den unge får tillgång till eget rum, en trygg och säker miljö och en stimulerande fritid.
- Varje tilltänkt familjehemsförälders personliga förutsättningar, egenskaper och omsorgsförmåga. Detta innefattar att den tilltänkte familjehemsföräldern är mogen och känslomässigt tillgänglig, har den hälsa och psykiska stabilitet

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

samt uthållighet som krävs för uppdraget, har kunskap erfarenhet och förmåga att ge den omsorg och vägledning som ett barn eller en ung person behöver.

- Varje tilltänkt familjehemsförälders inställning till uppdraget, vilket innebär att den har god samarbetsförmåga och är beredd att söka och ta emot hjälp om det behövs (4 kap 3 § SOSFS 2012:11). Till varje punkt finns allmänna råd om vad dessa punkter ska innefatta (Bilaga 2).

I utredningen av tilltänka familjehemsföräldrarna ska också var och ens utbildningsbakgrund ingå i utredningen för att säkerställa att barnet eller den unge för det stöd och den hjälp denne behöver för att klara grundskolan.

Nämndens utredning ska även omfatta intervjuer, hembesök och referenstagning. Om det finns två tilltänkta familjehemsföräldrar ska dessa intervjuas var för sig.

- Socialregisterutdrag ska inhämtas från den kommun där familjehemmet är folkbokfört. Har familjehemmet flyttat ska socialregisterutdrag inhämtas från de kommuner där familjehemmet bott de senaste fem åren.
- Uppgifter från Rikspolisens misstanke- och belastningsregister.
- Uppgifter från försäkringskassa behöver inhämtas efter samtycke från de tilltänkta familjehemmet.
- Uppgifter från kronofogdemyndigheten bör också inhämtas med samtycke från tilltänkt familjehem.
- Referenser på varje tilltänkt familjehemsförälder ska begäras från minst två av varandra oberoende personer (4 kap 6 § SOSFS 2012:11).
- Om andra kommuner har eller under de senaste fem åren har haft barn eller unga placerade i familjehemmet, ska referenser på varje tilltänkt familjehemsförälder efter samtycke från denne begäras från dessa kommuner (4 kap 7 § SOSFS 2012:11).

Referenstagningen ska ge ett allsidigt underlag för bedömning av familjehemmets lämplighet. Enligt allmänna råden ska referenstagningen göras med närstående och personer som i sin yrkesutövning har kännedom om det tilltänkta familjehemmet.

Nya Kälvestensmetoden och Bra Fam ska alltid användas i familjehemsutredningar och ligga till grund för placeringar som kan antas bli långvariga eller s.k. uppväxtplaceringar. När placeringen antas bli av kortvarig karaktär används Västeråmodellen – *Familjehemsutredning enligt BBIC*.

I familjehemsutredningen behöver en bedömning dokumenteras kring barnets behov

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

och hur familjehemmets förmåga svarar mot det behovet.

4.2.3 Formellt godkänt familjehem

Familjehemmet blir formellt godkänt som familjehem först när beslut om placering och familjehemsutredningen behandlats i Socialnämndens arbetsutskott och beslut fattas av nämnden.

Om det framkommer omständigheter som gör att den tilltänkta familjen är olämplig behöver familjen informeras om det omedelbart och utredning enligt 11 kap 1 § SoL avbrytas. Ett sådant ställningstagande kan inte överklagas av det tilltänkta familjehemmet.

4.2.4 Säkerhetstänkande vid rekryteringen av familjehem

När ett familjehem ska rekryteras är det viktigt att beakta de erfarenheter som vanvårdsutredningen visar. Riskfaktorer när det gäller vanvård är störst för barn som är ensamma eller övergivna och barn som skiljer ut sig från andra. Riskmiljöer för övergrepp är slutna isolerade miljöer, fundamentalistiska sektliknande miljöer och placeringar hos inflytelserika personer. Riskfaktorer i familjehemmet är psykisk sjukdom, missbruk och hem som driver familjeföretag.

Familjehemsföräldrarna ska erbjudas sammanhang, exempelvis träffar med andra familjehemsföräldrar, där de ingår med andra vuxna. Handläggare ska överväga lämpligheten i att ge uppdrag till ett tilltänkt familjehem där det står klart under utredningen att familjehemmet inte vill delta i sådana sammanhang. Forskning visar att sådana sammanhang ger socialnämnden insyn i familjehemmet vilket är positivt för barnet.

4.3 Utredning av annan nämnd och samråd med annan kommun

Det tilltänkta hemmet kan vara utrett av annan socialnämnd. Bestämmelserna i 6 kap 6 § SoL ger utrymme att i överenskommelse använda utredning från annan nämnd som underlag till beslut. Det förutsätter dock att utredningen nyligen genomförts och är aktuell. Det är dock viktigt att komplettera utredningen i förhållande till det specifika barnet eller den unges behov.

I socialtjänstlagen 6 kap 6 a § finns bestämmelser om samråd om placeringen görs utanför den egna kommunen. Det innebär att socialnämnden ska ta kontakt med kommunen där familjehemmet är beläget. Tidigare räckte det att kontakta *socialnämnden* i kommunen men kraven har utökats att även kontakta andra

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

myndighet som ex skola eller barnpsykiatri. Barnet eller den unges behov avgör vilka som ska kontaktas i kommunen. Om det tilltänkta familjehemmet har en pågående placering från annan kommun har nämnden skyldighet att samråda med den kommunen.

4.4 Avtal

I 6 kap 6 § SoL regleras socialnämndens skyldighet att ingå avtal med familjehem som tar emot andras barn i eget hem. Detta gäller även konsulentstödda jour- och familjehem. Det som ska ingå i avtalet är socialnämndens och familjehemmets åtagande vad som gäller barnets behov av stöd och skydd. Den 1 januari 2013 kompletterades Socialtjänstlagen med följande lydelse.

”Socialnämnden ska i samband med beslut om placering i ett familjehem ingå ett avtal med den som nämnden avser anlita som familjehem. Nämndens och familjehemmets åtaganden som avser barnets behov av stöd och skydd under placeringen ska framgå av avtalet” (6 kap 6 b §).

I förarbetena framgår att socialnämnden har det yttersta ansvaret för de insatser familjehemmet utför samt att insatser som andra huvudmän utför inte kan delegeras till familjehemmet. Avtalet bör enligt förarbetena utgå från de planer som upprättats inför placeringen. Som underlag för avtalsskrivandet ska vårdplan och genomförandeplan användas. Det är viktigt att tydliggöra i avtalet vad som är nämndens versa familjehemmets ansvar.

Andra frågor som avtalet bör reglera är

- om familjehemmet kan ta emot ett annat barn
- uppdragets omfattning
- uppsägningstid
- ersättningar
- att de informerats om och godtagit oanmälda hembesök av socialnämnden

Ett skriftligt avtal som reglerar familjehemmet och socialnämndens rättigheter och skyldigheter ska vara underskrivet innan beslut om placering tas på arbetsutskottet.

4.4.1 Försäkringar

Frågor rörande försäkringar behöver klargöras i avtalet. Familjehemmet behöver uppmanas se över sina egna försäkringar så att barnet som ska placeras omfattas av familjens hemförsäkring. Socialnämnden behöver ta ställning till vad som ska gälla

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

för självrisker i familjehemmets försäkring. Det bör också skrivas in i avtalet vilket stöd och råd familjehemmet ska få från kommunen. I propositionen 2012/13:10 anges att det är viktigt att familjehem får lättillgängligt stöd som är akut och utanför kontorstid samt att familjehem kan behöva erbjudas avlastning.

4.5 Omkostnad och Arvode

Värmdö kommun betalar i första hand ut arvode och omkostnadsersättning enligt SKL:s rekommendationer. Ersättningsnivån justeras årligen av SKL för att följa löneutvecklingen (Bilaga 3).

I vissa särskilda fall kan arvodet och omkostnadsersättningen vara förhöjd. Enskilda bedömningar behöver göras för vissa familjehemsföräldrar och barn eller unga som placeras. Barn eller unga som placeras i ett familjehem ska inte särbehandlas från familjens egna barn. Det är viktigt att i utredningen av familjehemmet diskutera och informera om tilläggskostnader och samtidigt ta reda på familjens vanor kring semesterresor eller aktiviteter för att det ska vara klart vilka eventuella tilläggskostnader som kommer att tillkomma under placeringen.

4.6 Familjehemmets sociala förmåner från försäkringskassan

Tillfällig föräldrapenning Familjehemsförälder har rätt till föräldrapenning på samma sätt som biologiska föräldrar (4 kap. 2 § b AFL).

Vård av barn Familjehemmet har att vara hemma och vårda ett sjukt barn under samma premisser som när barnet bor med sina föräldrar

Allmänt barnbidrag Om barnet vårdas med stöd av SoL och LVU ska barnbidraget utbetalas till familjehemmet och omkostnadsersättningen reduceras med motsvarande belopp. Om vården sker med stöd av LSS bestämmer föräldrarna om barnbidraget ska utbetalas till familjehemmet. Det familjehemsplacerade barnet berättigar inte till flerbarnstillägg (2 a § lagen om allmänt barnbidrag).

Bostadsbidrag Familjehemmet kan vara berättigat till bostadsbidrag för det placerade barnet. Även föräldrar som har barnet boende hos sig för regelbundet umgänge kan ha rätt till bostadsbidrag. Närmare upplysningar om aktuella regler för bostadsbidrag finns hos försäkringskassan

Vårdbidrag Familjehemmet kan eventuellt få vårdbidrag om de vårdar ett sjukt barn.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

4.7 Andra ersättningar, barnpension och barnets sparpengar

SKL:s rekommendationer kring ersättningar och arvoden uppdateras årligen (se bilaga till riktlinjerna). Andra ersättningar och sociala förmåner som familjehemsföräldrar behöver informeras om är att de får

Högekostnadsskydd för läkarvård och mediciner Samtliga barn i familjehemmet, inklusive det familjehemsplacerade barnet, omfattas av ett gemensamt högekostnadsskydd för läkarvård respektive medicin.

Barns pensionsförmåner Barnet har rätt till barnpension om den ena eller båda föräldrarna är avlidna. Barnpensionen utgår enligt bestämmelserna i det allmänna pensionssystemet. Barnet kan också ha rätt till pension från annat håll, t.ex. privata pensionsförsäkringar.

Den av barnets föräldrar som lever ska ansöka om och uppbära pension för barnets räkning. Om inget annat bestämt kommer barnpensionen att utbetalas till den efterlevande föräldern.

Barnets sparpengar Familjehemsföräldrarna eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna, kanske vill spara pengar för barnets räkning. Detta är likställt med att ge barnet en penninggåva. Ett barns vårdnadshavare, ansvarar för att barnets pengar förvaltas och används på ett sätt som är till nytta för barnet. Detta gäller oavsett hur barnet fått dessa pengar. En förälder som är vårdnadshavare kan således komma över och använda barnets tillgångar. Föräldrar som inte är vårdnadshavare kan inte få tillgång till barnets pengar. De familjehemsföräldrar som vill spara för barnets räkning bör lämpligen spara i eget namn. Pengarna kan sedan ges som gåva när barnet blir myndigt eller senare.

4.8 Information till familjehemmet och sekretess

För att familjehemmet ska kunna fullgöra sitt uppdrag behöver de få nödvändig information. Samtycke till att lämna information ska i första hand inhämtas från vårdnadshavare och unga över 15 år. Om samtycke inte lämnas kan socialnämnden lämna nödvändig information med stöd av 10 kap 2 § OSL.

Kommunala familjehem omfattas inte av sekretesslagen då de så långt som möjligt fungera som vanliga föräldrar. Socialnämnden kan uppmana familjehemmet att hantera känsliga uppgifter om barn och föräldrar med stor försiktighet. I särskilda undantagsfall, exempelvis känsliga uppgifter om barnets föräldrar, kan uppgifterna lämnas till familjehemmet med förbehåll enligt 10 kap 14 § OSL. Dessa uppgifter får

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

inte familjehemsföräldrarna föra vidare.

Konsulentstödda familjehem eller jourhem omfattas av socialtjänstsekretessen enligt 26 kap 1 § OSL.

4.9 Råd, stöd och hjälp till familjehemmet (gäller även jourhem)

Barn och unga som placeras i familjehem behöver ett gott omhändertagande. Det ställs stora krav på familjehemsföräldrar när de ska införliva barnen i sina egna familjer, hantera de placerade barnens svårigheter samt ha en positiv inställning till barnets föräldrar. Alla godkända familjehem ska gå Södertörns utbildning för familjehem. Familjehem ska utöver utbildning och handledning få möjlighet till andra stödinsatser såväl akut som utanför kontorstid. Familjehem och jourhem har rätt till stöd och hjälp för att kunna hantera sitt uppdrag.

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende lämna dem som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver (6 kap 7 a § SoL).

5 BARNET ELLER DEN UNGE

Lagstiftningen har skärpts kring barns och ungas delaktighet, rätt till information och att uttrycka sin uppfattning.

5.1 Barnets rätt till delaktighet

Bestämmelser om att barnets bästa ska beaktas särskilt vid åtgärder som rör barn finns i 1 kap 2 § SoL och i 6 a § LSS.

Bestämmelser om att vad som är bäst för barnet ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn finns i 1 kap 2 § SoL.

Bestämmelser om att ett barn ska få relevant information och möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne finns i 11 kap. 10 § SoL, 8 § LSS och i 36 § LVU.

Bestämmelser om att ett barns åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad finns i 11 kap. 10 § SoL, 8 § LSS samt i 36 § LVU.

Av handlingar som upprättas vid handläggning av ärenden som gäller insatser för

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

barn och unga eller genomförande och uppföljning av sådana insatser ska det framgå

- vilken information som enligt 3 § har lämnats barnet eller den unge,
- när och på vilket sätt informationen har lämnats och
- namn och befattning eller titel på den som har som informerat barnet eller den unge

Av dokumentationen ska det framgå vilka åsikter som barnet eller den unge har fört fram. Om barnet eller den unge inte har fört fram sina åsikter i frågor som gäller honom eller henne, ska det framgå hur den som bedriver socialtjänst har gått tillväga för att så långt möjligt klarlägga barnets eller den unges inställning på annat sätt. Av dokumentationen ska det också framgå hur den som bedriver socialtjänst har tagit hänsyn till barnets eller den unges åsikter i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad (11 kap 10 § första stycket SoL, 36 § första stycket LVU).

Socialnämnden är skyldiga att ge barnet eller den unge relevant information i förhållande till sin ålder och mognad. Det är en förutsättning för att barn och unga ska kunna vara delaktiga och ha en uppfattning om de åtgärder som rör dem. Barn och unga har rätt att framföra åsikter och ska ges möjlighet att framföra sina åsikter trots att det inte tillför utredningen någonting. Om barnet eller den unge inte framför sina åsikter ska de klarläggas på annat sätt, exempelvis genom samtal med närstående eller företrädare för barnet. Barnet eller den unge ska inte försättas i svåra valsituationer och inte heller pressas på sina uppfattningar.

Unga över 15 år är alltid processbehöriga, det vill säga, får föra sin egen talan i mål och ärenden enligt SoL och LVU. Det innebär att de kan framföra att det vill avsluta sin placering i familjehemmet. Om den unge vårdas med stöd av LVU kan denne själv initiera att vården ska upphöra enligt 21 § LVU. När det gäller yngre barn ska hänsyn tas till deras vilja och deras utsagor ska tillmätas betydelse. I rättspraxis har det bedömts att viljan hos en ålderadekvat och mogen 12 åring kan tillmätas avgörande betydelse.

5.2 Barns rätt till integritet och men prövning

Enligt föräldrabalkens regler har vårdnadshavare rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barn och ungas personliga angelägenheter (6 kap 11 § FB). Det betyder att vårdnadshavare har rätt att ta del av information rörande barnet eller den unge. Denna rätt minskar ju äldre barnet blir.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

I 12 kap 3 § OSL finns bestämmelser om sekretess i förhållande till vårdnadshavare oavsett barnets ålder, vilket innebär att socialnämnden i vissa fall behöver göra en *men prövning* gällande information som barnet eller den unge lämnar. Handläggare behöver ta ställning till vid en men prövning om menet är betydande, som att barnet eller den unge kan befaras lida allvarligt genom att skadas fysiskt, psykiskt eller på annat sätt om vårdnadshavaren får del av uppgifterna. Barnet eller den unge har också rätt att få insyn i sin egen akt, dock finns vissa bestämmelser om information som rör andra i barnets eller den unges akt där en men prövning behöver göras.

6 FORMELLA BESTÄMMELSER VID PLACERING AV BARN OCH UNGA

6.1 Samtycke till vård

När vårdnadshavare eller den unge över 15 år samtycker till vård i familjehem görs placering med stöd av 4 kap 1 § SoL.

6.2 Återkallat samtycke

När vårdnadshavare och unga samtycker till vården ska de informeras om att samtycket kan återkallas. Om det inte föreligger samtycke till vård måste vården upphöra. Om det finns ett fortsatt vårdbehov hos barnet eller den unge kan socialnämnden fatta ett beslut att omhänderta barnet eller den unge med stöd av 6 § LVU om kriterierna för omedelbar vård är uppfyllda alternativt besluta om flyttningsförbud med stöd av 24 § LVU i avvaktan ansökan om vård enligt 2 § LVU.

6.3 Vård med LVU trots samtycke

I vissa särskilda fall är vård med stöd av LVU tillämpligt trots att vårdnadshavare samtyckt till vården.

- Att man befarar att samtycket återkallas
- Att samtycket begränsas i tid, en viss vårdform eller ett visst hem
- Att vårdnadshavare befaras ingripa i vården på ett för barnet störande sätt
- Att barnet behöver trygghet och att umgänget kan behöva regleras
- Att vårdnadshavare undandrar sig kontakt med nämnden.

6.4 Vårdplan

När någon behöver vårdas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem ska en plan upprättas för den vård som socialnämnden avser att anordna (vårdplan) 11 kap

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

3 § första stycket SoL.

Vårdplanens innehåll regleras i 5 kap. 1 a § SoF

En vårdplan enligt 11 kap. 3 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) ska, om det inte möter särskilda hinder, beskriva

- 1. de särskilda insatser som behövs,*
- 2. det sätt på vilket den unges umgänge med föräldrar, vårdnadshavare och andra närstående ska ordnas,*
- 3. målet med vården, och*
- 4. den vårdbehövandes och, i fråga om barn, även hans eller hennes vårdnadshavares syn på den planerade vården.*

Vårdplanen ska, förutom vad som anges i 5 kap 1 a § SoF, innehålla de behov barnet har som ska tillgodoses av vården samt förutsättningarna för vårdens upphörande.

Vårdplanen kan revideras vid särskilda tillfällen. Exempelvis när barnet blir äldre och barnets behov därför har ändrats, vid dessa tillfällen behöver inte en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inledas. Om det tillkommer nya uppgifter kan vårdplanen revideras efter att ny utredning enligt 11 kap 1 § SoL genomförts.

Målen ska vara tydligt och konkret utformade så att vårdnadshavare och barn eller unga förstår innebörden av förslaget. Gällande vårdtidens längd har JO-uttalat att det inte är möjligt att skriva specifikt hur länge vården ska pågå. Däremot kan man skriva om vården är avsedd att vara långvarig eller under flera år.

6.5 Genomförandeplan

I alla ärenden med placeringar ska en genomförandeplan göras. Enligt Socialstyrelsens Allmänna råd bör genomförandeplanen upprättas i samband med placeringen (SOSFS 2012:11). Den ska följas upp och revideras en månad efter att placeringen verkställts då förändringar i vården eller oklarheter vid upprättandet av genomförandeplanen behöver rättas till.

För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem ska en plan upprättas över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Vård- och genomförandeplanen ska även uppta åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvaret för. (11 kap 3 § andra och tredje stycket SoL).

Vårdplanen fokuserar på *vad* som ska göras och genomförandeplanen *hur* det ska gå till. Syftet med genomförandeplanen är att vården planeras, bedrivs målinriktat och

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

följs upp. Dessutom klargörs roller och uppdrag mellan den som ger vården och socialtjänst samt föräldrar. Vad genomförandeplanen ska innehålla beskrivs i Socialtjänstförordningen.

En genomförandeplan enligt 11 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen ska, om det inte möter särskilda hinder, beskriva

- 1. målet med de särskilda insatser som behövs,*
- 2. när och hur de särskilda insatserna ska genomföras,*
- 3. när och hur genomförandeplanen ska följas upp,*
- 4. när och hur den unge ska kunna tillgodogöra sig åtgärder och insatser som andra huvudmän än socialnämnden ansvarar för,*
- 5. när och hur den unges umgänge med föräldrar, vårdnadshavare och andra närstående ska ordnas,*
- 6. när och hur den unge ska ha kontakt med socialnämnden, och*
- 7. den unges och, i fråga om barn, hans eller hennes vårdnadshavares syn på genomförandet av den planerade vården. (5 kap 1 a andra stycket SoF).*

I SOSFS 2012:11 ställs ytterligare krav på innehållet i genomförandeplanen

Av genomförandeplanen ska det framgå vilka åtgärder som planeras för att barnet eller den unge

- 1. ska få lämplig utbildning i förskola eller skola.*
 - 2. Ska få sina behov av hälso- och sjukvård och tandvård tillgodosedda, och*
 - 3. vid behov ska få stöd i umgänget med föräldrar, syskon och andra närstående.*
- (7 kap 3 § SOSFS 2012:11).*

De särskilda insatserna som dokumenteras i en genomförandeplan kan exempelvis vara kontaktperson, professionella öppenvårdsinsatser eller läxhjälp och fritidsaktiviteter. Det ska också framgå av genomförandeplanen när och hur barnet eller den unge ska få insatser som andra huvudmän är ansvariga för.

Av genomförandeplanen ska framgå vilka åtgärder socialnämnden har planerat för att barnet eller den unge ska få lämplig förskola eller skola. Handläggare behöver kontrollera att den nya skolan har fått information från tidigare skola och från elevhälsan. Om det råder oklarheter kring barnets eller den unges behov i skolan behöver detta klarläggas och handläggaren behöver också förvissa sig om att barnet får det stöd denne är i behov av i skolan. BBIC:s konsultationsdokument kan användas som underlag i samband med placering av barnet och planeringen av barnet skolgång.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

I genomförandeplanen ska barnets behov av tandvård respektive hälso- och sjukvård framgå. I vissa fall kan BUP behöva konsulteras för att barn och unga ska få stöd i att bearbeta det som det varit med om. Om barnet får insatser från hälso- och sjukvården ska en samordnad individuell plan upprättas om samtycke finns från vårdnadshavare och barn över 15 år.

Umgänget med eventuella syskon och med föräldrar ska dokumenteras i genomförandeplanen.

Vidare ska det i genomförandeplanen dokumenteras hur och när barnet eller den unge ska ha kontakt med socialnämnden samt att det ska framgå när planen ska följas upp.

Samrådsdokumenten ska skickas till familjehemmet, föräldrar och barn eller unga i god tid innan uppföljning.

6.5.1 Genomförandeplan vid akuta placeringar eller omplaceringar

Om ett barn eller ungdom behöver omplaceras akut ska genomförandeplan upprättas i samband med socialnämndens placeringsbeslut och användas som ett verktyg under pågående utredning eller i arbetet med att göra en långsiktig vårdplan.

7 FÖLJA VÅRDEN

I förarbetena (prop 2012/13:10) framhålls att det är viktigt att barn i samhällsvård följs upp systematiskt och regelbundet. För att förtydliga socialnämnders ansvar har socialtjänstförordningen lyfts in både i LVU och SoL lagstiftningen.

Socialnämnden ska noga följa vården av de unga som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende främst genom:

- 1. regelbundna personliga besök i det hem där barnet eller den unge vistas,*
- 2. enskilda samtal med barnet eller den unge,*
- 3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem, och*
- 4. samtal med vårdnadshavarna.*

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående(6 kap 7 b SoL samt 13 a § LVU).

Som framgår av 4 punkten har vissa särskilda områden lyfts fram som särskilt ska uppmärksammas.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

7.1 Hälsa och hälsokontroller

Uppgifter om hur barnet mår psykiskt och fysiskt ska kontinuerligt hämtas in från barnet eller den unge och från familjehemmet. Vidare ska barnets eller den unges hälsokontroller samt uppgifter från tandhälsovården hämtas in. Om ett barn eller ungdom har kontinuerlig kontakt med Landstingets olika verksamhetsdelar, exempelvis BUP eller Habiliteringen är det viktigt att efterfråga samtycke till en samordnad individuell plan enligt 2 kap 7 § SoL.

Andra hälsoaspekter är kost och motionsvanor eller om barnet eller den unge har tillgång till en aktivitet. Äldre barn kan behöva få information om kroppens utveckling, preventivmedel, och risker med alkohol, tobak och narkotika.

7.2 Utveckling och socialt beteende

När det gäller barn och unga är det viktigt att följa att barnet utvecklas åldersadekvat och utifrån sina förutsättningar. Barn och unga som är placerade behöver många gånger förhålla sig till två familjer och har behov av att känna tillhörighet, trygghet, sammanhang och att bli sedda. Om barnet inte utvecklas som det ska är det viktigt att i samråd med föräldrar och familjehem ta kontakt med hälso- och sjukvården i ett tidigt skede för att försöka klarlägga vilken hjälp barnet kan vara i behov av.

7.3 Följa barnets skolgång

Inför överväganden/omprövningar ska konsultationsdokument skickas till skolan och tid bokas med skolan, familjehemmet, barnet eller den unge och i förekommande fall föräldrarna för uppföljning av barnets skolsituation.

Om det är möjligt ska barnets eller den unges föräldrar bjudas in att följa med på uppföljningen. Det är viktigt att se hur familjehemsföräldrarna förhåller sig till de biologiska föräldrarna och att de bemöter dem med respekt.

7.4 Socialsekreterarens kontakt med barnet

Enligt Socialstyrelsens allmänna råd bör socialsekreterare besöka barnet eller den unge minst fyra gånger om året (5 kap 1 b § SoF).

I lagstiftningen anges att:

Socialsekreterare ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges önskemål (6 kap 7 c andra stycket).

Om barnet eller ungdom nyligen placerats är det viktigt med tätare kontakt då en bedömning kring familjehemmets och barnet eller den unges anknytning behöver

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

göras. Små barn har ett kortare tidsperspektiv varför de behöver besökas oftare men också för att de själva inte kan ta kontakt så som äldre barn. Äldre barn kan ringa eller maila sin socialsekreterare själva om de har behov.

Barnet behöver veta vem som utsedd barnhandläggare.

7.5 Samtal med barnet eller den unge

Det är viktigt att tänka på hur barnet ska vara delaktig i samtalet och fundera på vart samtalet ska äga rum, om det är lämpligast att samtalet förs i familjehemmet eller på annan plats. Samtal med barnet eller den unge ska om möjligt ske enskilt. Det kan vara bra att prata med lite äldre barn innan och lyssna in vart barnet vill ha samtalet. Ibland kanske barn inte vill ha ett enskilt samtal, vilket ska respekteras. Det ska ändå ses som ett observandum om barnet inte vill tala med handläggare och fundera vidare på om samtalet kan ske under andra former.

Inför samtalet kan handläggare förbereda sig genom att använda BBIC formuläret *Samtal med placerade barn*. Fokus på samtalet ska vara om barnet eller den unge får:

- får vård som är meningsfull
- har en trygg och utvecklande relation till dem som genomför vården
- vistas i en säker och stimulerande miljö
- har kamrater och fritidsaktiviteter
- har en väl fungerande kontakt med vårdnadshavare och andra närstående
- får hjälp med skolarbetet
- trivs i förskola alternativt skola
- vid behov får tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård

7.5.1 Samtal med familjehemsföräldrarna

Samtal med familjehemsföräldrarna syftar till att få deras uppfattning om barnet och hur det mår och utvecklas men också hur de upplever sin situation. Frågor att beakta i samtal med familjehemmet är:

- hur mår barnet
- har familjehemmet det stöd som de behöver
- hur tycker de att kontakten med de biologiska föräldrarna fungerar
- vilka framsteg har barnet gjort
- behövs ytterligare insatser för dem själva eller för barnet
- hur barnets skolgång fungerar

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

7.5.2 Samtal med vårdnadshavare

Oavsett om barnet är placerat med stöd av SoL eller LVU ska handläggare prata med föräldrar/vårdnadshavare kring barnet eller den unges placering. En garant för att få en ökad insyn i vården är att ha en god relation kring placeringen med de biologiska föräldrarna. Oavsett om föräldrarna och familjehemmet inte har en god relation är det viktigt att lyssna till hur föräldrarna upplever att barnet har det i sin placering. Vissa föräldrar kanske inte har umgänge med sina barn p g a sin livssituation. Det är viktigt att försöka nå dessa föräldrar via telefon eller på annat sätt och fråga dem om de vet hur barnet har det och om de har den kontakt med barnet som de önskar.

7.6 Misstanke om att barnet far illa i familjehemmet

Vid uppföljningen ska enskilda samtal föras med barnet och observationer av barnets samspel med familjehemsföräldrarna, familjehemmets barn och eventuellt placerade barn göras. Det är viktigt att undersöka hur samtliga i familjehemmet förhåller sig till barnet. Den särskilt utsedde socialsekreteraren som har ansvar för barnet eller den unge behöver vara lyhörd för signaler om barnet inte har det bra eller far illa i familjehemmet. Det är viktigt att försöka få till ett öppet klimat som medför att familjehemmet kan och vågar ta upp eventuella problem så tidigt som möjligt.

Om det framkommer signaler om att barnet eller den unge inte har det bra i familjehemmet ska ett oanmält hembesök planeras in. Signalerna ska tas på allvar och en intensifierad kontakt ska tas med familjehemmet och andra aktörer runt barnet för att säkerställa att vården är god.

7.7 Ytterligare insatser

När ett barn är i behov av ytterligare insatser ska som regel en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inledas. Om barnet är frivilligt placerat enligt 4 kap 1 § SoL måste vårdnadshavare och den unge över 15 år samtycka till insatserna. Även om vården genomförs med stöd av LVU ska insatserna i första hand ges enligt 4 kap 1 § SoL. Av 1 § LVU framgår att insatser för barn och unga ska ske i samförstånd med vårdnadshavare och den unge över 15 år enligt bestämmelserna enligt socialtjänstlagen. Om en överenskommelse inte kan nås kan socialnämnden bevilja insatser enligt 11 § LVU. Om det finns två vårdnadshavare och den ena samtycker till insatser kan föräldrabalkens bestämmelser 6 kap 13 a Fb tillämpas.

En utredning av barnet och familjehemmet behöver också inledas om familjehemsföräldrarna separerar eller någon av dem avlider. Det är socialnämnden som avgöra hos vem av familjehemsföräldrarna barnet eller den unge ska bo.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Växelvis boende kan, utifrån barnets bästa, också komma i fråga.

Skäl för ytterligare insatser som inte innefattas i familjehemsvården kan vara behandling av professionell karaktär eller förstärkning av barnets egna nätverk. Det kan också vara i samband med utflytt till eget boende för unga. Andra exempel är behandling i öppenvård, kontaktfamilj, gruppverksamhet och kontaktperson.

8 ÖVERVÄGANDE OCH/ELLER OMRÖVNING

8.1 Övervägande

När ett barn vårdas utanför hemmet med stöd av 4 kap 1 § SoL eller enligt 2 § LVU är socialnämnden skyldig att var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs. Även privatplaceringar omfattas av bestämmelsen (SOSFS1997:15). Vårdtiden räknas från den dagen beslut om vård verkställdes. Vid ett omedelbart omhändertaganden räknas vårdtiden från det datum då det omedelbara omhändertagandet verkställdes.

Vårdas ett barn med stöd av denna lag i ett annat hem än det egna, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården ska inriktas och utformas (6 kap 8 § SoL).

Har den unge beretts vård med stöd av 2 §, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vård enligt lagen fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas(13 § första stycket LVU).

Informationen till övervägandet inhämtas från uppföljningen av det placerade barnet. Övervägandet ska enligt allmänna råd utgå från vårdplanen och innehålla information om hur vården bedrivs och hur barnets eller den unges och vårdnadshavares situation utvecklar sig. Barnet situation ska särskilt uppmärksammas då barnet är i centrum. När vården bedrivs enligt LVU är det viktigt att inför överväganden inhämta information om vårdnadshavarens inställning till fortsatt vård och om det finns möjligheter att bedriva vården med samtycke. JO har uttalat att överväganden behöver vara aktuella och uppdaterade om sakförhållanden ändrats.

Övervägande ska, efter nya bestämmelser år 2013, vara framtidsinriktat på så vis att det ska framgå om vården avser att vara långvarig eller hur planeringen ser ut för barnet på kort och lång sikt. Inför treårsregeln om vårdnadsöverflytt behöver diskussioner föras om vården kan upphöra eller om vårdnadshavare inom överskådlig tid kan ta hand om barnet eller den unge. Barnets bästa ska vara avgörande för

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

ställningstagandet.

Övervägandet är inte ett formellt beslut utan en rapport till nämnden som kan hålla sig underrättad och få information om hur vården fortskrider. Övervägandet behöver inte kommuniceras med parterna, d v s vårdnadshavare, barn och familjehemmet då det inte är ett beslut. Om det finns skäl att anta att vård enligt 2 § LVU inte ska bestå kan vården omprövas enligt bestämmelserna i förarbetena i stället för att övervägas (Prop. 1989/90:28).

Om ett sakförhållande ändras i ett övervägande, exempelvis att placeringen ska tidsbegränsas, behöver en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inledas. Skälet är att förvaltningslagens bestämmelser om partsinsyn, kommunikering mm blir tillämplig.

8.2 Omprövning av vården

Alla beslut om vård med stöd av 3 § LVU ska omprövas var sjätte månad. Tiden räknas efter verkställighet av beslut om vård eller om den unge omhändertagits enligt 6 § LVU, från verkställighetsdatumet för det omedelbara omhändertagandet. Är den unge omhändertagen enligt 2 § och 3 § LVU ska både övervägande och omprövning göras.

Har den unge beretts vård med stöd av 3 §, ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva om vård med stöd av lagen ska upphöra. Denna fråga ska därefter prövas fortlöpande inom sex månader från senaste prövning/.../ (13 § andra stycket LVU).

Omprövning är viktig ur rättssäkerhetssynpunkt och enligt JO (dnr 2422-2011) kan underlåtenhet att ompröva vård föranleda ansvar för tjänstefel enligt 20 kap 1 § Brottsbalken.

8.2.1 Omprövningens innehåll

Enligt socialstyrelsens allmänna råd bör omprövningen innehålla följande redogörelser:

- en redogörelse för den unges och vårdnadshavares nuvarande situation
- den unges egen syn på sin situation och innehållet i vården
- en redogörelse från familjehemmet (behandlingsansvarige)
- en redogörelse för de åtgärder som vidtagits sedan vården

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

inleddes/omprövades

- en utvärdering av vården och den fortsatta planeringen
- en bedömning om vården kan ske på frivillig väg
- en bedömning om det är möjligt att avsluta vården
- förslag till beslut

Beslut om fortsatt vård med stöd av 3 § LVU är delegerat till socialnämndens arbetsutskott. Om bedömningen i omprövningen föreslår fortsatt vård för den unge föreligger ett förvaltningsrättsligt ärende varför beslutet ska kommuniceras med parterna som också ska få yttra sig över beslutet. Parterna har också rätt till företräde inför nämnden. Beslutet om fortsatt vård enligt 3 § LVU kan överklagas enligt 41 § första stycket LVU varför en besvärshänvisning ska lämnas.

9 VÅRDNADSHAVARE ELLER FÖRÄLDER

Under följande del lyfts både vårdnadshavares och förälders rättigheter. Ibland har en förälder inte juridiskt vårdnaden om barnet varför denne då inte är vårdnadshavare. Föräldern kan dock ha umgängesrätt enligt dom från tingsrätt eller ha en god kontakt och vara viktig för barnet utan att i lagens mening ha den juridiska bestämmanderätten.

9.1 Vårdnadshavares ställning

Vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barns eller ungas personliga förhållanden. Det innebär att föräldern har det juridiska ansvaret för vården. Vårdnadshavarens bestämmanderätt kvarstår tills barnet fyllt 18 år. När ett beslut om placering fattats enligt SoL eller LVU har vårdnadshavaren kvar den juridiska vårdnaden men rätten att fatta beslut och bestämma över barnet är begränsad beroende på placeringens rättsliga grund. Placering av barnet eller den unge ska utgå från det ”tredelade föräldraskapet” varför vården så långt som möjligt ska ske i samförstånd med vårdnadshavare eller förälder som har umgängesrätt enligt dom.

9.1.1 Placering med stöd av SoL

Vid placeringar enligt SoL är beslutet grundat på samtycke från vårdnadshavare. Det medför inte att vårdnadshavaren kan bestämma i alla frågor som rör barnet. Den dagliga omsorgen beslutar familjehemmet om utifrån uppdraget samt vårdplan och genomförandeplan. Vid större frågor kan familjehemmet behöva rådgöra med socialnämnden och vårdnadshavaren involveras.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Socialnämnden har ansvar att för att vårdnadshavaren ska medverka i barnets vård. Barnet eller den unge samt vårdnadshavare ska inbjudas att delta i arbetet med att upprätta, följa upp och revidera genomförandeplanen (7 kap 2 § SOFS 2012:11). Ibland kan konfliktfyllda relationer med involverade parter medföra att det blir stora svårigheter i samverkan. Enligt flera uttalanden från JO får detta inte innebära att vårdnadshavaren utesluts från att vara delaktiga i barnet eller den unges vård.

9.1.2 Placering med stöd av LVU

Om vården av barnet genomförs med stöd av LVU har socialnämnden trätt in i vårdnadshavares ställe. Vårdnadshavaren har dock kvar den juridiska vårdnaden men är begränsad att bestämma över barnet eller den unge. 11 § LVU anger att socialnämnden beslutar om vart barnet eller den unge ska vistas under vårdtiden och av fjärde stycket samma lag framgår att socialnämnden ska besluta om barnets eller den unges personliga förhållanden för att genomföra vården. Socialnämnden har således samma skyldigheter och rättigheter att bestämma om barnets medicin eller behandling som en vårdnadshavare. Socialnämnden har dock en skyldighet att samverka med vårdnadshavaren och låta denne ha inflytande över vården.

9.2 Råd, stöd och annan hjälp till föräldrarna

När barn eller unga är placerade i familjehem eller HVB har socialnämnden skyldighet att erbjuda vårdnadshavare och föräldrar råd, stöd eller annan hjälp.

Socialnämnden ska i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem eller ett hem för vård eller boende

4. lämna vårdnadshavare och föräldrar råd, stöd och annan hjälp om de behöver (6 kap 7 § 4 punkten SoL).

Sedan 2012 har socialnämnder ålagts att ge stöd till föräldrar vars barn eller unga som är placerade i HVB, jourhem eller familjehem.

Forskning visar att barns och ungas kontakt med föräldrar ökar deras välbefinnande och gynnar deras utveckling. Stöd till föräldrarna avlastar barn och unga eftersom de oroar sig för hur föräldrarna har det. Det är viktigt att ge föräldrar stöd i och arbeta med att de kan acceptera barnets placering. God vård tryggas genom samverkan med föräldrar, familjehem och socialtjänsten. Det är viktigt att tänka på att även när barn är placerade med LVU har socialnämnden långtgående informationsansvar och att hitta samverkansöverenskommelser med föräldrarna. I förarbetena betonas att stödet till vårdnadshavare och föräldrar ska vara av långvarig karaktär och i Allmänna råden (SOSFS 2012:11) uttrycks att socialnämnden ska ge stöd i föräldrarollen och i

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

kontakten med dem som vårdar barnet.

Det är viktigt att handläggare erbjuder vårdnadshavare hjälp och stöd för de brister i omsorgen som kan ha föranlett placeringen för att barnet eller den unge om möjligt ska kunna flytta hem.

Vid intervjuer som genomförts med föräldrar lyfter de upp särskilda punkter som är viktiga för handläggare att tänka på:

- Föräldrar önskar mer förståelse för den kris det innebär att separeras från sitt barn, de upplever maktlöshet, sorg och desperation. Föräldrar efterfrågar förståelse för detta istället för att det uppfattas som bristande omsorg.
- Föräldrar önskar en icke värderande attityd. Föräldrar som blir bemötta med respekt uppfattar att bådes deras egen och barnets situation har utvecklats till det bättre.
- Föräldrar önskar att socialnämnden är drivande i att se till att relationen med familjehemmet fungerar i de fall där barnet inte vill träffa dem eller när de upplever sig motarbetade av familjehemmet.
- Föräldrar önskar bekräftelse och stöd i föräldrarollen, missbruk eller psykiska svårigheter har ibland medfört att de inte kunnat ta det föräldraansvar de velat och vill ha hjälp med att hitta strategier i sitt föräldraskap för att bli bättre föräldrar. De önskar också stödgrupper med andra föräldrar i samma situation.

10 UMGÄNGE

Både SoL och LVU anger att vården ska bedrivas på ett sådant sätt att det främjar umgänget med vårdnadshavare och andra närstående. Ett barn ska ha rätt till umgänge med den förälder som den inte bor tillsammans med (6 kap 15 § FB). Lagstiftningen betonar vikten av regelbundna och täta kontakter med föräldrar och vårdnadshavare under placeringstiden. Barnkonventionen och internationell rätt har också detta som utgångspunkt för barn och unga som är separerade från sina föräldrar.

Det är socialnämndens ansvar att se till att umgänge sker och det åligger också nämnden att arbeta för och göra ansträngningar för att umgänge ska komma till stånd. Det är också nämndens ansvar att familjehemsföräldrarna medverkar till umgänge mellan föräldrar och barn. Ett placerat barn eller ungdom har rätt till umgänge med sina syskon och andra känslomässigt betydelsefulla personer. Frågan kring umgänge med närstående har prövats av JO som riktade allvarlig kritik mot en socialnämnd som inte medverkade till att en placerad pojke hade umgänge med sina morföräldrar.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Vid placeringar med stöd av SoL kan socialnämnden inte ensidigt bestämma hur umgänget med vårdnadshavare ska utformas. Det är synnerligen viktigt att nå samförståndslösning när det gäller umgänge vid en frivillig placering. Om detta inte är möjligt finns inte förutsättningar för en samförståndsplacering och socialnämnden behöver ansöka om vård enligt LVU. Umgänget ska alltid utgå från barnets behov.

När det gäller unga över 15 år krävs den unges samtycke till umgänge. När det gäller yngre barn ska de enligt 11 kap 10 § få komma till tals och deras åsikter tillmätas betydelse. Socialnämnden har ansvar för att barnet eller den unges umgänge så långt som möjligt tillgodoses. Regeringsrätten har (2005 ref.66) gett vägledning kring umgänge utifrån barnets åsikter i frågan. Ärendet berör en 12 årig flicka som uttalat att hon inte önskade umgänge med modern, vilket regeringsrätten ansåg att skulle ligga till grund för beslutet.

Det är viktigt att umgänget planeras tillsammans med föräldrar och familjehem och nedtecknas i en *umgägesplan* som samtliga parter får del av.

10.1 Umgängesbegränsning enligt LVU

Om socialnämnden inte kan komma överens om umgänget med vårdnadshavare ska en umgängesbegränsning göras med stöd av 14 § 1 st LVU. Ett umgänge med en vårdnadshavare får aldrig begränsas utan en formell umgängesbegränsning då beslutet garanterar rättssäkerhet för den enskilde, beslutet är överklagningsbart. Umgängesbegränsning ska tillämpas strikt och inte pågå längre än nödvändigt. JO har uttalat sig negativt både kring begränsningar i brev-och telefonkontakt samt om det funnits krav på att tala svenska vid umgänge. Det ska i sådana fall föreligga umgängesbegränsning av kortvarig natur av rättssäkerhetsskäl.

Skäl för umgängesbegränsning med stöd av 14 § 1 st LVU är om föräldrar ingriper i vården på ett otillbörligt sätt vid ex missbruk eller psykisk sjukdom samt kräver ett så omfattande umgänge med barnet att vården blir verkningslös. Andra faktorer kan vara att barnet uppvisar rädsla för föräldern eller om det finns risk för att barnet utsätts för övergrepp samt om det finns fog för att föräldern avser att avvika med barnet.

Socialnämnden får besluta om umgänget ska ske i närvaro av kontaktperson eller om total umgängesbegränsning under viss tid eller tills vidare. Umgängesbegränsning gäller vårdnadshavare eller föräldrar som har beslut om umgänge i dom eller avtal om umgänge. Om den enskilde som berörs av begränsningen begär omprövning av beslutet ska nämnden ompröva beslutet. Vid umgänge med andra personer gäller befogenheter i 11 § LVU (se vidare i allmänna råd)

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- Beslutet är överklagningsbart.
- Beslutet fattas av ordförande eller arbetsutskott
- Umgängesbegränsningen ska övervägas var 3:e månad

10.2 Hemlighållande av vistelseort

I vissa särskilda fall kan socialnämnden behöva hemlighålla för föräldrar vart barnet placeras. Socialnämnden kan med stöd av 14 § 2 st LVU besluta att den unges vistelseort inte ska röjas för föräldrar och vårdnadshavare. Ett sådant beslut kan fattas om beslut om umgängesbegränsning enligt 14 § 1 st LVU föreligger och ska endast fattas undantagsvis.

- Beslutet fattas av ordförande eller arbetsutskott
- Hemlighållande av vistelseort övervägs var 3:e månad

10.3 Flyttningsförbud

Socialnämndens ordförande kan fatta ett beslut om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § LVU.

Socialnämnden får enligt 27 § LVU första stycket LVU besluta om tillfälligt flyttningsbeslut, om

- 1. Det är sannolikt att ett flyttningsbeslut behövs och*
- 2. rättens beslut om flyttningsbeslut inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa och utveckling.*

Har socialnämndens ordförande fattat beslut om flyttningsbeslut enligt 27 § LVU ska beslutet underställas förvaltningsrätten inom en vecka och anmälas till socialnämndens nästa sammanträde. Om förvaltningsrätten fastställer ett beslut om tillfälligt flyttningsförbud, skall socialnämnden inom två veckor från dagen för förvaltningsrättens beslut ansöka om flyttningsförbud enligt 24 § LVU. Beslutet är inte överklagningsbart.

Förvaltningsrätten får efter ansökan av socialnämnden för viss tid eller tills vidare förbjuda den som har vårdnaden om en underårig att ta denne från ett hem som avses i 6 kap 6 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) om det finns en påtaglig risk att den unges hälsa eller utveckling skadas om han eller hon skiljs från hemmet (flyttningsförbud) (24 § LVU).

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Flyttningsförbudet ska övervägas minst var tredje månad. JO har uttalat att flyttningsbeslut ska ses som en temporär åtgärd och att beslutet inte kan ersätta en ansökan om vård enligt 2 § LVU. Ett flyttningsförbud kan också göras i avvaktan en vårdnadsöverflytt.

Förutsättningar för flyttningsförbud är att själva flytten är skadlig för barnet. Hemförhållandena kan vara utan anmärkning. Ett barn som vistats en lång tid i samma hem ska inte behöva flytta utan tungt vägande skäl. Viktiga aspekter att beakta är känslomässiga bindningar, ålder på barnet, utvecklingsgrad och vårdnadshavarens kontakter med barnet under placeringstiden etc. Reglerna i 24-26 § § LVU har betydelse för frivilliga placeringar och privatplaceringar. Reglerna kan endast tillämpas vid placering i ett annat hem än det egna.

11 VÅRDNADSÖVERFLYTTNING OCH ADOPTION

11.1 Vårdnadsöverflyttning

Om det finns anledning för socialnämnden att väcka talan när det gäller vårdnad, umgänge eller förmyndarskap ska nämnden göra en framställan eller ansökan om det till domstol dit ärendet tillhör. Bestämmelsen finns reglerade i Socialtjänstförordningen 5 kap 2 § Sof och i 6 kap 8 § Föräldrabalken anges:

Har ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet och är det uppenbart att det är bäst för barnet att det rådande förhållandet får bestå och att vårdnaden flyttas över till den eller dem som tagit emot barnet eller någon av dem, skall rätten utse denne eller dessa att så som särskilt förordnade vårdnadshavare utöva vårdnaden om barnet.

Frågor om överflyttning av vårdnaden enligt första stycket prövas på talan av socialnämnden.

Om barnet varit placerat mer än tre år i ett och samma familjehem är socialnämnden skyldig att överväga en vårdnadsöverflytt. Om nämnden i sina överväganden finner skäl till att det kan vara lämpligt med en överflyttning av vårdnaden ska utredning inledas som klarlägger om socialnämnden ska lämna in en stämningsansökan till domstol.

Syftet är att barn och unga som känner en större trygghet och känslomässig förankring samt rotat sig i familjehemmet inte ska ryckas upp till otrygga förhållanden. Vissa förhållanden måste dock vara utredda för att talan om

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

vårdnadsöverflytt ska kunna väckas enligt den proposition som låg till grund för bestämmelserna i 6 kap 8 § SoL. En överflyttning av vårdnaden ska kunna genomföras om vårdnadshavare som inte brytt sig om eller endast haft en sporadisk kontakt med barnet under familjehemsplaceringen eller om umgänget varit uppsplitande och svårt för barnet. Om umgänget däremot fungerat tillfredställande med en god kontakt och barnet eller den unge har god anknytning till sina biologiska föräldrar ska en talan om vårdnad inte väckas. Inte heller förrän det är ordentligt utrett att familjehemsföräldrarna verkligen vill ta över vårdansvaret för barnet. Barnets egen inställning och att det har en sådan anknytning till familjehemmet att det uppfattar det som sitt eget hem har en stor betydelse för beslutet.

I 6 kap 11 § SoL anges att om vårdnaden om barnet flyttats över till särskild förordnad vårdnadshavare får den placerande kommunen fortsätta att ge skälig ersättning till de nya vårdnadshavarna. De har också rätt till fortsatt råd och stöd från placerande kommun. Däremot behöver socialnämnden inte följa vården och inga överväganden eller omprövningar behöver göras. När det gäller avtal om ersättning se SKL:s cirkulär (bilaga 1) Barnet har fortsatt rätt till umgänge med sina föräldrar enligt föräldrabalkens regler.

11.2 Adoption av familjehemsplacerade barn

Om familjehemsföräldrar begär att få adoptera det placerade barnet enligt 4 kap 6 § FB begär tingsrätten in yttrande av socialnämnden enligt 4 kap 10 § FB. Förutsättningarna för adoption är att vårdnadshavare och barnet om det är 12 år ger sitt samtycke. Om det skett en vårdnadsöverflytt enligt 6 kap 8 § FB av barnet kan frågan om adoption aktualiseras. Då de biologiska föräldrarna inte längre är vårdnadshavare till barnet krävs inte samtycke till adoption från föräldrarna längre. Föräldrarna hörs dock av tingsrätten enligt 4 kap 10 § FB.

Efter att barnet eller den unge adopterats bryts alla rättsliga relationer med de biologiska föräldrarna och socialnämnden upphör att betala arvode och omkostnad samt att vistelsekommunen får ansvar för stödinsatser enligt 5 kap 1 § SoL.

12 ANSVARSFÖRDELNING OCH SAMVERKAN

12.1 En vårdnadshavare samtycker till insatser för barnet

Om barnet eller den unge har två vårdnadshavare och endast den ena samtycker till särskilda insatser för barnet får socialnämnden fatta beslut om insatser mot den ena vårdnadshavarens vilja med stöd av 6 kap 13 a § (FB). Det kan gälla psykologisk-

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

eller psykiatrisk utredning och behandling samt öppna insatser inom socialtjänsten efter biståndsbeslut som till exempel kontaktperson eller kontaktfamilj. Möjligheten gäller också för insatser med stöd av 9 § 4,5 eller 6 stycket LSS i form av avlösarservice, korttidsvistelse och kontaktperson. Socialnämndens beslut gäller omedelbart.

12.2 Samverkan kring utbildning och hälsa

I januari 2013 förtydligades lagstiftningen i 6 kap 7 § SoL gällande socialnämndens ansvar för placerade barns utbildning och hälsa. Enligt Socialstyrelsens föreskrifter ska det av genomförandeplanen framgå vilka åtgärder som planerats för att barnet eller den unge ska få lämplig utbildning, sina behov av hälso- och sjukvård samt tandvård tillgodosedda samt stöd i umgänget med föräldrar, syskon och andra närstående (7 kap 3 § SOSFS 2102:11). Detta betyder att socialnämnden har ett långt gående ansvar att samverka med andra för att barnet ska få lämplig utbildning, sjukvård och behålla en kontakt med sitt ursprung.

Socialnämnden har, enligt 5 kap 1 § SoL, ett särskilt uttalat ansvar för att samverka kring barn och unga som kan fara illa. När det gäller samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvården finns särskilda bestämmelser i 5 kap 8 a § SoL och motsvarande i 8 a § i HSL. Barn och unga med psykisk ohälsa och samtidig social problematik utgör en särskild grupp som betonats. Vikten av ansvarsfördelning, rutiner och samordnade insatser lyfts fram och särskilda överenskommelser om samverkan har gjorts mellan kommuner och landsting. *Samordnad individuell plan* ska användas om barnet eller den unge har behov av insatser från hälso- och sjukvården samt socialtjänst. Vårdnadshavare eller den unge behöver ge sitt medgivande och samtycka till att en plan upprättas.

12.3 Planering av kontakter med förskola/skola

För att förskola/skola ska fungera för barnet eller den unge är det viktigt att i ett tidigt skede göra överenskommelser mellan vårdnadshavare, familjehemmet och skolan vem som ska delta i olika aktiviteter och vem skolan ska kontakta i olika frågor. Detta kan göras genom fullmakter och överenskommelser i frågor om deltaganden vid ex:

- Utvecklingssamtal
- Föräldramöten
- upprättande av åtgärdsplan
- Elevhälsa och vaccinationer

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Vid placeringar med stöd av SoL behöver samverkan kring barnet fungera i samråd med vårdnadshavarna. När det gäller barn eller unga som är placerade med stöd av LVU ligger ansvaret hos socialnämnden att fatta beslut kring begränsningar av vårdnadshavarens kontakt med skolan och tydliggöra vilken av parterna skolan ska samverka med.

Vårdnadshavare till barnet kan, om det är lämpligt, få veckobrev och ha direktkontakt med skolan. Det är dock viktigt med samordning kring barnets skolgång. Arbetsfördelningen när det gäller att upprätthålla kontakter för barnets skolgång ska nedtecknas i genomförandeplanen.

12.4 Kostnadsansvar mellan skola och socialtjänst

Placerade barn har enligt skollagen samma rättigheter till stöd från skolan som alla andra barn. När placerade barn har behov av extra resurser utifrån sociala eller psykologiska behov i skolan ansvarar socialnämnden i den placerande kommunen för att barnet eller den unge får den hjälp denna är i behov av. Detta fråntar dock inte skolan sitt ansvar att tillsätta exempelvis specialpedagogiska resurser i form av speciallärare som barnet eller den unge kan vara i behov av. Åtgärder som ingår i skollagens bestämmelser ska därför inte betraktas som en socialtjänstinsats.

När det gäller kostnadsansvar mellan skolorna, det vill säga tidigare hemskola och ny skola, är kostnadsansvaret avhängigt vart barnet eller den unge är folkbokförd. Det vanliga är att barn som placeras i familjehem också folkbokförs i den nya kommunen. Förskola/Skola där barnet går ansvarar alltid för de pedagogiska resurserna. För att undvika diskussioner om kostnader är det viktigt att parterna har ett samrådsmöte innan placering om det står klart att det behövs insatser i skolan. Handläggare ansvarar för att kalla till mötet där barnets behov utifrån förskole/skolsituationen klargörs och en överenskommelse kring kostnader görs. Ytterliga vägledning finns i cirkulär 2006:18 på SKL:s hemsida.

13 RISKER OCH MISSFÖRHÅLLANDEN

13.1 Socialnämndens ansvar

Socialnämnden har ett omfattande ansvar för att barn och unga i samhällsvård har en trygg och säker vård. Ansvaret är reglerat i lagstiftningen.

Socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och ungdomar(3 kap 3 a § SoL).

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Socialnämnden ska, inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, fastställa rutiner för hur vården av barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende ska planeras och följas så att missförhållanden i hemmet som kan påverka barnet eller den unge ska kunna uppmärksammas och åtgärdas i ett tidigt skede (2 kap 2 § första stycket SOSFS2012:11).

Med missförhållanden menar lagstiftaren övergrepp, vanvård eller allvarliga brister i omsorgen som ligger inom ramen för LEX Sarah.

Det har konstaterats att barn med funktionshinder och känslö-och beteendemässiga svårigheter samt barn som placeras långt från hemmet löper större risker än andra barn att utsättas för övergrepp. Risk för övergrepp ökar också för barn som saknar anhöriga eller eget nätverk samt barn som är placerade i isolerade miljöer. Placering i familjehem är en riskfaktor i sig och ökar om tillsynen av familjehemmet brister. De flesta barn har dock en trygghet och säker vård.

Rutiner för hur vården ska planeras och följas för att ha möjlighet att upptäcka risker och missförhållanden i ett tidigt skede.

13.2 Förebygga risker och missförhållanden för placerade barn

Det är viktigt att i uppföljningen ha ett säkerhetstänkande kring barnet. För barnet är det viktigt att det har ett eget personligt nätverk för att underlätta att missförhållanden upptäcks. För barn som har lite eller ingen kontakt med sin familj kan det behövas särskilda insatser för att stärka barnets nätverk.

Barnets egen socialsekreterare behöver ha tid och möjlighet att utveckla sin relation till barnet för att barnet ska våga berätta att något inte står rätt till. En strukturerad uppföljning av vården lyfts fram som ett viktigt redskap när det gäller att förebygga missförhållanden. Gällande dokumentationen i barnets akt ska diffusa iakttagelser och signaler som socialsekreteraren uppmärksammar nedtecknas.

Det är viktigt att samarbeta med andra vuxna kring barnet, exempelvis barnets förskola eller skola, som kan larma om det uppmärksammar att det är något som inte verkar stå rätt till eller om barnet visar tecken på att inte må bra.

13.3 Åtgärder vid misstänkta eller konstaterade missförhållanden

Vid misstänka eller konstaterade missförhållanden ska utredning enligt 11 kap 1 § SoL alltid inledas och skyddsbedömning göras, vilken dokumenteras.

Vårdnadshavare, om särskilda skäl inte talar emot det (11 kap 2 § SoL), och familjehemmet ska snarast informeras om att utredning inletts. Om missförhållandena

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

består av misstänkt brott mot barn ska polis och åklagare konsulteras innan information ges till familjehemmet. Socialnämnden bör polisanmäla brott mot barn, vilket framgår av socialstyrelsens allmänna råd SOSFS 20016:12.

När det är barnet eller den unge som berättar om missförhållanden ska detta tas på allvar. Barnet eller den ungs ska informeras om när familjehemmet ska få del av informationen.

Det kan vara lämpligt att utredningen genomförs av en oberoende utredare. Exempelvis kan en annan kommuns socialnämnd genomföra utredningen, alternativt att en konsult som knyts till kommunen genomför den eftersom utredningen ska göras förutsättningslöst och allsidigt JO 2006/07. JO har i flera uttalanden sagt att familjehemmet ska få yttra sig över de påståenden som framförts i anmälan och föranlett utredningen som ska klarlägga de omständigheter som är av betydelse för barnets situation och hälsa.

Barnet eller den unges vårdnadshavare måste alltid underrättas om förhållanden som har betydelse för dennes inställning att låta barnet vara kvar i familjehemmet. När barnet är placerat med stöd av 4 kap 1 § SoL blir det särskilt tydligt eftersom vårdnadshavaren måste få fatta välgrundade beslut om denne ska låta vården fortgå eller om barnet ska flytta hem. Ett familjehems integritet måste i dessa fall stå tillbaka för vårdnadshavarens insyn i vården då det väger tyngre än familjehemmets integritet (JO 1991/92). Om barnet misstänks vara utsatt för övergrepp i någon form, även om det är vaga uppgifter, ska vårdnadshavaren informeras omgående. Även om övergreppet inte är säkerställt har JO uttalat att sådana handlingar under pågående vård inte ska undanhållas vårdnadshavare om barnet eller den unge (JO dnr 2013-1998).

Socialnämnden ska kunna ingripa om ett familjehem (gäller även jourhem) anses olämpligt att ta emot barn eller unga i sitt eget hem. Denna bestämmelse kan användas om en kommun vill förbjuda ett hem att ta emot barn. Då denna bestämmelse inte gäller vid flytt behöver nämnden överväga att göra en anmälan enligt 14 kap 1 § SoL till den kommun dit den som har fått ett förbud om att ta emot andras barn i eget hem har flyttat.

När ett barns bästa kräver det, får socialnämnden förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som har sitt hem inom kommunen att i hemmet ta emot andras barn.

Ett sådant förbud omfattar inte fall då det med hänsyn till särskilda omständigheter är uppenbart befogat att ett barn tas emot i hemmet (5 kap 2 § SoL).

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

14 OMPLACERING OCH ÖVERFLYTT TILL ANNAN KOMMUN

14.1 Omplacering

En utredning enligt 11 kap 1 § SoL behöver inledas om barnet behöver omplaceras eller är i behov av ytterligare insatser. Varför det är viktigt att inleda en utredning är barnets eller den unges och vårdnadshavarens rätt till delaktighet i vårdens genomförande samt att iaktta förvaltningslagens bestämmelser om kommunikering, parts rätt att meddela sig och parts rätt till insyn.

Nämnden ska vidare fastställa rutiner som säkerställer att en utredning inleds i enlighet med 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) när ett barn eller ung person som vårdas i ett familjehem eller hem för vård eller boende kan behövas ges ytterligare insatser eller omplaceras (2 kap. 2§ andra stycket SOSFS 2012:11).

Forskning visar att omplacering av barn och unga i samhällsvården medför en stark risk för en negativ prognos senare i livet. Sammanbrott i vården kan skifta mellan hemgång och ny placering eller från flera uppbrott från familjehem.

När en placering är gjord med stöd av 4 kap 1 § SoL kan inte barnet omplaceras utan samtycke från vårdnadshavare eller unga över 15 år. Vårdnadshavare och unga över 15 år kan ansöka om annan placering enligt 4 kap 1 § SoL vilket föranleder att utredning enligt 11 kap 1 § SoL ska inledas.

Om barnet eller den unge är placerad med stöd av LVU är det socialnämnden som bestämmer hur vården skall ordnas och vart den unge ska vistas under vårdtiden enligt 1 § LVU. Det betyder dock inte att vårdnadshavare och unga över 15 år fråntas allt inflytande. Om vårdnadshavare eller den unge begär att bli omplacerad behöver frågan hanteras genom ett formellt beslut då 11 § LVU är ett överklagningsbart beslut. JO har yttrat sig över frågan vid ett flertal gånger då unga kan vara missnöjda över vart de har placerats. JO menar att socialnämnden bör börja med att träffa den unge för att resonera om placeringen men om oenigheten kvarstår efter det ska frågan hanteras genom att den unge får ett formellt beslut.

Vid en omplacering av barn eller unga ska utredning ske förbehållslöst. Enligt JO ska en omplacering hanteras som en förstagångsplacering förutom om det är brister i familjehemmet. Skälet är att det ses som ett starkt ingripande i vården. Förskola, skola och nödvändiga stödinsatser behöver vara klart innan flytten sker.

14.2 Överflyttning av placerat barn eller ungdom till annan kommun

Det kan i vissa situationer vara lämpligt att flytta över barnet eller den unges ärende till en annan kommun. Exempelvis om syftet är att barnet eller den unge ska flytta

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

hem och barnets vårdnadshavare flyttar till annan kommun.

Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan kommun.

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. Ärendet ska då flyttas över om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

En begäran enligt andra stycket ska vara skriftlig. Den andra kommunen skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning (2 a kap 10§ SoL).

En individuell prövning behöver göras vid varje tillfälle om ärendet är lämpligt att flytta över till en annan kommun. Vårdnadshavares, och unga över 15 år, inställning till överflytten ska inhämtas och redovisas i ansökan. Barn under 15 år ska höras och deras inställning ska tillmätas betydelse. Vid vård utanför det egna hemmet gäller principerna om kontinuitet och flexibilitet, varför samtliga faktorer behöver vägas samman om det för barnets bästa är lämpligt med en överflyttning.

15 VÅRDENS UPPHÖRANDE

15.1 Frivilliga placeringar

Om en placering genomförs med stöd av 4 kap 1 § SoL och vårdnadshavare eller ungdom över 15 år begär att vården ska upphöra ska placeringen avslutas. Om det utifrån barnets bästa inte är lämpligt behöver handläggaren bedöma om det föreligger påtaglig risk för att barnets eller den unges hälsa och utveckling skadas. Ett ställningstagande behöver då göras om barnet behöver omhändertas enligt 6 § LVU eller om en ansökan om vård med stöd av LVU ska lämnas till nämnden.

15.2 Vård enligt LVU

Vård enligt LVU ska upphöra om den inte längre behövs. Vård enligt 2 § LVU upphör senast när den unge fyller 18 år.

När stöd av denna lag inte längre behövs, skall socialnämnden besluta att vården ska upphöra. Nämnden skall noga förbereda den unges återförening med den eller de som har vårdnaden om honom eller henne. Vård som har beslutats med stöd av 2 § LVU skall upphöra senast när den unge fyller 18 år. Vård som har beslutats med stöd av 3 § LVU skall upphöra senast när den unge fyller 21 år (21 § LVU).

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Även när vården upphör på grund av barnets eller den unges ålder behöver ett beslut om upphörande av vård skrivas till nämnden (SOSFS 1997:15).

Gällande barn som vårdas med stöd av 2 § LVU ska vården upphöra då barnet eller den unge inte längre har ett vårdbehov. Det är vårdnadshavarnas omsorgsförmåga som ska ligga till grund för beslutet. Det krävs att vårdnadshavares förändringar är varaktiga och genomgripande över tid innan beslut fattas om att vården ska upphöra. Vård med stöd av 3 § LVU kan upphöra när den unges skadliga beteende upphört och anses vara stabilt.

15.3 Planering inför vårdens upphörande

När det står klart att barnet eller den unge kommer att kunna flytta hem inom överskådlig tid är det viktigt att övergången från familjehemmet till vårdnadshavare eller eget boende planeras i god tid. I Socialstyrelsens allmänna råd tydliggörs att genomförandeplanen behöver kompletteras med uppgifter om hur barnet eller den unge ska förberedas för tiden efter att placeringen avslutas (SOSFS 2012:11). BBIC stöddokument – På väg, ska användas i planerandet av vårdens upphörande.

De flesta unga bor kvar i familjehemmet tills de fyllt 18 år eller gått ut gymnasiet. Placeringen är som längst tills den unge fyllt 21 år. Placeringskommunen har då kvar ansvaret under vistelsen i familjehemmet och i anslutning till att vården avslutas. Därefter gäller bestämmelserna om ansvarsfördelning i enighet med 2 kap SoL mellan bosättningskommunen och vistelsekommunen.

I vissa fall, när barnet ska flytta tillbaka till vårdnadshavare, kan det vara tillämpligt med LVU i hemmet med stöd av 11 § LVU. Socialnämnden har då kvar det övergripande vårdansvaret över barnet. En placering i hemmet ska utgå från barnets vårdbehov och en försiktighet ska iakttas för att barn eller unga inte flyttar hem för tidigt. Hemförhållandena ska som regel vara tryggade innan barnet eller den unge flyttas hem.

15.4 Socialnämndens ansvar efter avslutad vård

Socialnämnden har en skyldighet att tillgodose de stöd och hjälpinsatser som kan föreligga efter avslutad vård. Bakgrunden till bestämmelsen är att många barn och unga återplacerats efter att en placering avslutats.

Socialnämnden ska /.../ i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

hemmet upphört (5 kap 1 § SoL).

Av socialstyrelsens föreskrifter framgår att socialnämnden bör vid bedömning av vårdens avslutande särskilt uppmärksamma de behov barnet eller den unge har av fortsatt kontakt med hemmet där de varit placerade samt andra stöd och hjälpinsatser. När det gäller barn eller unga som flyttar hem till sina vårdnadshavare behöver socialnämnden ta ställning till vilka stödinsatser föräldrarna kan vara i behov av. Om den unge ska flytta till eget boende bör socialnämnden tillgodose den unges behov av boende, skola, ekonomi eller annat stöd.

15.5 Uppföljning med och utan samtycke efter avslutad vård

Socialnämnden kan i enighet med bestämmelserna i 5 kap 1 § SoL komma överens om att följa upp hur det går för barn eller unga när de flyttat hem eller att vården avslutats med att den unge flyttat till eget boende. I första hand ska uppföljning ske i samförstånd. I vissa situationer kan dock socialnämnden fatta beslut om uppföljning av ett barns eller ungdoms situation när vården avslutats mot vårdnadshavares vilja samt unga över 15 år.

Socialnämnden får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört. En sådan uppföljning får ske om barnet, utan att förhållanden som avses i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga föreligger, bedöms vara i särskilt behov av nämndens stöd eller skydd (11 kap 4 b § SoL).

Vid en uppföljning enligt 4 a § eller 4 b § får nämnden ta de kontakter som anges i 2 § första stycket och samtala med barnet i enlighet med 10 § tredje stycket. Uppföljningen ska avslutas senast två månader från det att utredningen som gäller ett barns behov av stöd och skydd avslutas eller placeringen har upphört eller när nämnden dessförinnan finner skäl att inleda utredning enligt 11 kap 1 § första stycket.

Nämnden ska underrätta barn som fyllt 15 år och vårdnadshavare som berörs om beslutet att inleda respektive avsluta uppföljningen (11 kap 4 c § SoL).

Uppföljning utan samtycke ska endast göras i undantagsfall och ske restriktivt. Uppföljning kan endast göras när det föreligger särskilda behov av insatser i samband med avslutande av vård utanför det egna hemmet. Det ska fattas ett formellt beslut om uppföljningen som får pågå högst i två månader. Beslutet ska motiveras, dokumenteras och delges den som uppföljningen berör. Under uppföljningstiden ska

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

handläggare träffa barn, vårdnadshavare och den unge samt ta de kontakter som behövs. Handläggare kan också tala med barnet eller den unge utan samtycke från vårdnadshavare om denne vill det. Förutom syftet, att få information om barnets förhållande, ska uppföljningen kunna innebära ett motivationsarbete om socialnämnden bedömer att det finns behov av öppna insatser.

16 ÖVRIGT

16.1 Yttrande till passmyndighet

För att polismyndighet ska kunna utfärda pass för underårig krävs vårdnadshavarnas ansökan eller samtycke. Om en vårdnadshavare inte kan anträffas eller utan giltigt skäl ställer sig avvisande kan socialnämnden tillstyrka att pass utfärdas. I dessa fall kommer en anmodan om yttrande från passmyndighet (3 § passförordningen). Yttrandet ska innehålla redogörelse för skälen till att vårdnadshavaren inte lämnat sitt samtycke eller kunnat höras. Socialnämnden ska också yttra sig över om hinder föreligger för utfärdande av pass, t.ex. risk för att barnet blir bortfört.

16.2 Barnets akt

Till barnets akt hör utredning enligt 11 kap. 1 och 2 § § SoL, beslut om vård, journalanteckningar om hur vården fortlöper, vård- och genomförandeplaner, överväganden, omprövningsbeslut, beslut angående umgänge m.m.

Handlingar som gäller placerade barn är undantagna från bestämmelserna om gallring i socialtjänstlagen (12 kap. 4 § SoL). Syftet med bestämmelsen är att barnet senare i livet ska kunna ta del av uppgifter om sin barndom och uppväxt, varför det blivit placerat och hur förhållandena varit under placeringen. För att detta ska vara möjligt behöver allmänna uppgifter om familjehemmet finnas i barnets personakt.

16.3 Övrig information att känna till

Om barnet har två vårdnadshavare som bor i varsin kommun är bägge kommunerna behöriga att fatta beslut om placering. Det vanliga är dock att handläggningen sker i den kommun där barnet har sin anknytning, ex genom folkbokföring.

Ett medgivande behövs inte om barnet eller den unge flyttar till en förälder som inte är vårdnadshavare.

Om barnets ena förälder är avliden och barnet har barnpension eller fått ett arv är det viktigt att kontakta överförmyndaren för att utse en god man som ansvarar för barnets pengar.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

BILAGA

Förkortningar

SoL	Socialtjänstlagen
LSS	Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
LVU	Lagen om vård av unga
FB	Föräldrabalken
BBIC	Barns behov i centrum

Bilagor

1 Cirkulär 2006:18	Ansvar för utbildning och särskilda stödinsatser i skola och barnomsorg vid placeringar i annan kommun m.m.
2 SOSFS 2012:11	Socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende.
3 Cirkulär 13:62	Ersättningar vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar m.m. för år 2014.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.